

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny:

Proces dydaktyczny ukierunkowany na efekty uczenia się, w tym kształtujący kompetencje twórczego myślenia, innowacyjności i pracy zespołowej u uczniów.

Nazwa projektodawcy: **Instytut Badawczo-Szkoleniowy Sp. z o.o.**

Tytuł projektu: **Umiem się uczyć.**

Numer umowy: **POKL.09.01.02-28-137/10-00**

1. Uzasadnienie.

1.1 Opis problemów grupy docelowej oraz niedoskonałości stosowanych dotychczas instrumentów.

Projekt „Umiem się uczyć” zmierza do zmiany podejścia wobec **problemu niskiego poziomu edukacji w szkołach podstawowych województwa warmińsko-mazurskiego**. Analiza sytuacji problemowej na etapie konstruowania wniosku oraz kilkuczęściowe badanie efektywności uczenia się i nauczania, przeprowadzone na etapie przygotowawczym projektu, uzasadniają potrzebę zmiany i opracowania innowacyjnego rozwiązania. Problem niskiej efektywności procesu dydaktycznego w skali województwa jest dostrzegany i są stosowane próby jego rozwiązania. Stosowane narzędzia, w tym prowadzenie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, są jednak nie dość skuteczne. Raport Kuratorium Oświaty w Olsztynie („Programy działań naprawczych w szkołach uzyskujących niesatysfakcjonujące wyniki na sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych”, 2007) wskazuje na potrzebę działań naprawczych, opisując jednocześnie znaczne trudności szkół w planowaniu i realizacji takich inicjatyw, nawet odgórnie narzuconych.

Wyniki sprawdzianu w 2010 i 2011r. (dane CKE i OKE w Łomży) plasują województwo na jednej z ostatnich kilku pozycji w skali kraju. W 2011r. uzyskaliśmy 24,9 pkt. (25,4 pkt. dziewczynki i nieco słabiej chłopcy – 24,4 pkt.) wobec średniej krajowej 25,27 pkt. Prawie 80% uczniów uzyskało wyniki niskie lub średnie. Szkoły z obszarów miejskich częściej osiągają wysokie wyniki (34,6%), niż szkoły na obszarach wiejskich (20,9%). Raport OKE podaje, że gdyby testu szóstoklasisty można było nie zdać, w warmińsko-mazurskich szkołach, co czwarty uczeń powtarzałby ostatnią klasę.

Jednym ze środków i metod oddziaływania na efektywność nauczania w szkołach podstawowych są **zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze**. W świetle badań własnych (etap konstruowania wniosku i etap przygotowawczy projektu) są to działania, które skupiają się głównie na próbach **usuwania skutków problemu, nie wpływając na przyczyny**. Wywiad bezpośredni z przedstawicielami 10% szkół podstawowych w woj. warmińsko-mazurskim pozwolił ustalić, że zajęcia te prowadzi 94% szkół i uczęszcza na nie ok. 32% wszystkich uczniów. Analiza programów zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, przeprowadzona na etapie pogłębionej analizy i diagnozy problemu, obrazuje, że jednym z ich kluczowych celów jest „wyrównywanie braków” w opanowywaniu treści programowych. Programy są skoncentrowane wokół uzupełniania wiedzy i umiejętności w zakresie danego przedmiotu. Stawiane cele nauczania są jednak formułowane hasłowo, nieprecyzyjnie, nie uwzględniają reguły SMART i nie przekładają się na zadania, rezultaty, formy i metody nauczania (90% programów). Przyczyn należy upatrywać w czynnikach wewnętrznych (kompetencje nauczycieli), jak i zewnętrznych - pisząc programy na początku roku szkolnego, nauczyciele nie mają możliwości diagnozy rzeczywistych potrzeb edukacyjnych uczniów. Tym samym programy zajęć dydaktyczno-wyrównawczych nie są wiarygodnymi wyznacznikami efektywności zajęć, bardziej obrazują podejście do ich realizacji.

Uczestnikami zajęć dydaktyczno-wyrównawczych są uczniowie doświadczający trudności w nauce. Analiza wyników testów kompetencji przeprowadzona w ramach badań I etapu proj. wskazuje, że już na początku II etapu edukacyjnego uczniowie ci, pomimo korzystania z tej formy wsparcia w klasach I-III, mają znacząco niższe wyniki w nauce (średnia 27,55 pkt.) względem pozostałej populacji uczniów (średnia 35,08 pkt.). Ponadto poziom ich umiejętności jest skrajnie zróżnicowany, o czym świadczy prawie dwukrotnie wyższe odchylenie standardowe w tej grupie. Wyniki te świadczą mogą o **niskiej skuteczności zajęć dydaktyczno-wyrównawczych**, ale także innych oddziaływań szkół w aspekcie wspierania uczniów z trudnościami w nauce. Efekt niskiej skuteczności ma swoją kontynuację na przestrzeni lat. Szkoły z niskimi wynikami testu kompetencji klas trzecich mają jednocześnie niskie wyniki sprawdzianu w klasach szóstych (korelacja istotna statystycznie).

Badania przeprowadzone w ramach projektu potwierdzają wyższe wyniki dziewczynek w testach kompetencji klas trzecich (śr. 33,94pkt., chłopcy – śr. 32,83pkt.), jak i w badaniu zadaniowym związanym z kompetencjami efektywnego uczenia się i zapamiętywania. Jednocześnie badania opinii nauczycieli uwidaczniają, że istotny wpływ na lepsze wyniki dziewczynek w nauce mają **stereotypy edukacyjne i bardziej sprzyjający dziewczynom wzorzec edukacji w polskiej szkole** (preferowane lewopółkulowa dominacja i lingwistyczny typ inteligencji). W prawie wszystkich sferach badanych kompetencji nauczyciele oceniali wyżej dziewczynki, częściej przypisując chłopcom niski lub

średni poziom kompetencji. Tymczasem realne różnice między płciami różnicują jedynie sposób uczenia się i zapamiętywania, nie jego jakość. Nie bez znaczenia jest tu również wpływ płci nauczycieli. Większość z pracujących w szkołach podstawowych to kobiety, co wzmacnia w/w stereotyp.

1.2.Przyczyny występowania opisanych problemów.

Na rynku organizowane są prywatne kursy szybkiej i efektywnej nauki. Wiele firm prywatnych oferuje usługi nauczania efektywnego uczenia się, tylko jedna z nich (w całym woj.w-m) posiada akredytację KO na tego rodzaju działalność. Ww. zajęcia są trudno dostępne dla uczniów (koszty usługi i dojazdu – duże miasta) i nie są elementem oferty edukacyjnej szkół.

Ani w ramach podstawy programowej, ani w jakiegokolwiek formie realizacji zajęć w szkole **nie przekazuje się uczniom wiedzy z zakresu, jak się uczyć. Pomija się fakt, że proces uczenia się to proces emocjonalno-społeczno-poznawczy.** Niskie wyniki nauczania oraz **negatywna ewaluacja** w szkole demotywują oraz obniżają samoocenę ucznia. W ankiecie przeprowadzonej w I etapie realizacji projektu tylko 8,5% badanych dziewcząt i 9,4% badanych chłopców stwierdziło, że potrafi się uczyć i wie, jak uczyć się jeszcze lepiej. Potwierdzili to nauczyciele w badaniu ankietowym i fokusowym, którzy kompetencje swoich uczniów w zakresie uczenia się, zapamiętywania, kreatywności i pracy zespołowej ocenili bardzo nisko. Tymczasem podczas eksperymentu zadaniowego 85% uczniów trafnie identyfikowało problem, ponad 80% kreatywnie szukało rozwiązania, ponad 90% pracowało zespołowo w sposób zaangażowany i efektywny. W opiniach nauczycieli średnio 60-70% tych samych uczniów wykazuje ww. kompetencje na niskim poziomie. W analizowanych programach zajęć dydaktyczno-wyrównawczych pojawiały się cele związane z motywowaniem, stymulowaniem kreatywności oraz umiejętności efektywnej nauki i zapamiętywania, jednak żaden z nich nie miał swoich odpowiedników w treściach i rezultatach.

Wg badań własnych i konsultacji prowadzonych przez WMODN (etap konstruowania wniosku) ważnymi przyczynami niskich wyników nauczania wg opinii nauczycieli i dyrektorów szkół są **niewystarczające kompetencje nauczycieli z zakresu metod efektywnego nauczania.** Raport KO w Olsztynie wśród przyczyn niskich osiągnięć uczniów wymienia m.in.: niewłaściwy dobór metod/form/programów nauczania, niekompetencję nauczycieli, nieprawidłowości w planowaniu przez n-li procesu dydaktycznego oraz ocenianiu uczniów. Raport o Kapitale Intelektualnym Polski podkreśla, że w procesie dydaktycznym kompetencje zawodowe i osobiste nauczyciela są ważniejsze od wyposażenia szkoły, warunków czy stosowanych metod. Badania przeprowadzone w projekcie wyraźnie obrazują,

że nauczyciele mają wiedzę i dostęp do nowatorskich, kreatywnych metod nauczania (spośród kilkudziesięciu nieliczne były nieznane w przypadku ok. 15-20% badanych). Co więcej, są przekonani o ich skuteczności (jako najbardziej skuteczne wskazywane w 60-80% odpowiedzi), jednak wybierają metody podawcze ze względu na tempo realizacji podstawy programowej (80% wskazań). Jednocześnie silnie funkcjonują w tradycyjnej roli „transmitera wiedzy” do biernych odbiorców, czyli uczniów (wyniki badań fokusowych). Ogólnopolskie badania CKE dostarczają bardzo podobnych wyników: nauczanie poprzez promowanie samodzielności, aktywności i twórczości uczniów jest deklaratywne, sprawdzanie wiedzy zajmuje 60-80% czasu zajęć, metody podające dominują na lekcjach w 80-90%. O pomijaniu aspektu społeczno-emocjonalnego wskazuje fakt, że prawie 70% nauczycieli moderuje pracę zespołową dwiema standardowymi technikami.

Niewystarczające kompetencje uczniów w zakresie efektywnego uczenia się wynikają przede wszystkim z poczucia braku wpływu na własne osiągnięcia szkolne. Jak przedstawiają badania w ramach projektu, prawie 50% badanych warunkuje swoje sukcesy i porażki w nauce przypadkowością. Uczniowie realizują tradycyjny wzorzec edukacji, wchodząc w rolę biernych odbiorców względem aktywnego, dyrektywnego nauczyciela – tylko 8% ankietowanych uczniów zadaje pytania, kiedy potrzebuje informacji, wyjaśnienia czy innej formy pomocy. Negatywne przekonanie uczniów o własnych możliwościach (niemal 75% badanych) jest z kolei wzmocnione przez samych nauczycieli, którzy kompetencje efektywnego uczenia się interpretują dwubiegunowo i „pracują” z uczniami na ich deficytach, a nie na mocnych stronach (jak wskazują ankiety opinii, wywiady fokusowe i analizy programów zajęć dydaktyczno-wyrównawczych). Przeprowadzone badania udowadniają, że uruchomienie czynników emocjonalnych i motywacyjnych powoduje, że uczniowie okazują się „bardziej” kompetentni niż byli do tej pory spostrzegani przez otoczenie.

1.3 Skala występowania opisanych problemów.

Opisane problemy występują na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego. O ich skali świadczą wyniki badania efektywności uczenia się i nauczania, przeprowadzone w I etapie realizacji projektu (ponad 100 uczniów i 100 nauczycieli SP w woj. w-m dane CKE i OKE w Łomży dot. wyników sprawdzianu w 2010 i 2011r. w woj. wm, Raport Kuratorium Oświaty w Olsztynie „Programy działań naprawczych...” (2007). Problemy opisane wyżej dotyczą nie tylko województwa warmińsko-mazurskiego, ale także szkół w całej Polsce, o czym świadczą raporty badawcze ogólnopolskiego projektu CKE (2007-2011) i Raport o Kapitale Intelktualnym Polski (www.innowacyjnosc.gpw.pl).

1.4 Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów.

- systematyczne obniżanie i/lub utrzymywanie się niskiego poziomu edukacji w szkołach podstawowych woj. w-m; zwiększenie odsetka uczniów doświadczających trudności w nauce na dalszych etapach kształcenia;
- zwiększenie odsetka uczniów kończących wcześniej edukację i/lub podejmowanie przez nich niskopłatnej, niesatysfakcjonującej pracy, która nie wykorzystuje ich potencjału i nie motywuje do dalszego rozwoju;
- zwiększenie potrzeby doksztalcenia uczniów i świadczenia wsparcia w trudnościach szkolnych poza szkołą (np. poprzez korepetycje, płatne kursy, opiekę psychologiczno-pedagogiczną);
- obniżenie jakości oferty edukacyjnej w szkołach, w tym stopniowe obniżanie się poziomu zaplecza kompetencyjnego nauczycieli względem potrzeb i wymagań społecznych i na rynku pracy;
- umacnianie się niekorzystnych stereotypów edukacyjnych w odniesieniu do płci, a tym samym pogłębianie się różnic w osiągnięciach szkolnych pomiędzy chłopcami i dziewczynkami.

2. Cel wprowadzenia innowacji

2.1 Cele projektu

Cel główny:

Podniesienie poziomu edukacji w 100 szkołach woj. w-m w trakcie realizacji projektu poprzez wypracowanie i wprowadzenie do nauki w warunkach szkolnych nowego narzędzia – warsztatów efektywnej nauki i pracy zespołowej oraz twórczego myślenia, w ramach zajęć wyrównawczych.

Cele szczegółowe:

- podniesienie efektywności nauczania w 9 szkołach poprzez wsparcie metodyczne 81 nauczycieli w trakcie testowania produktu;
- podniesienie kompetencji 450 n-li z min.100 szkół w trakcie upowszechniania i włączania poprzez nabycie dodatkowych umiejętności zawodowych z zakresu użycia innowacyjnego narzędzia oraz w aspekcie równościowego prowadzenia zajęć i pobudzania do kreatywności;
- pobudzenie kreatywności i innowacyjności 1215 uczniów poprzez wsparcie w nauce warsztatami efektywnej nauki opracowanymi w ramach realizacji projektu.

2.2 Pożądaný stan docelowy po wprowadzeniu innowacji i sposób weryfikacji osiągniętych celów.

Za weryfikację wszystkich wskaźników odpowiada ekspert ds. monitoringu i ewaluacji.

WSKAŹNIKI ORAZ STAN DOCELOWY	SPOSÓB WERYFIKACJI
<p>*Liczba nauczycieli posiadających umiejętności zastosowania nowego narzędzia. Wartość świadcząca o osiągnięciu celu – 81 nauczycieli z min.9 szkół (cel I)</p>	<p>Pomiar na podstawie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - frekwencji uczestnictwa (listy obecności) w szkoleniach w fazie testowania – pomiar jednokrotny po zakończeniu szkolenia w każdym cyklu (razem: 3 razy) - liczby wydanych certyfikatów ukończenia szkolenia (na podstawie testów kompetencji) – pomiar dwukrotny na początku i pod koniec szkolenia w każdym cyklu (razem: 6 razy)
<p>*Liczba nauczycieli posiadających umiejętności zastosowania nowego narzędzia. Wartość świadcząca o osiągnięciu celu – 450 nauczycieli z min.100 szkół (cel II)</p>	<p>Pomiar na podstawie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - frekwencji uczestnictwa (listy obecności) w szkoleniach w fazie wdrażania - pomiar jednokrotny po zakończeniu szkoleń - liczby wydanych certyfikatów ukończenia szkolenia (na podstawie testów kompetencji) - pomiar dwukrotny na początku i pod koniec szkoleń
<p>*Liczba uczniów posiadających umiejętności efektywnej nauki i pracy zespołowej oraz twórczego myślenia w ramach zajęć wyrównawczych. Wartość świadcząca o osiągnięciu celu – minimum 80% założonego celu: 972 uczniów (w tym min. 470dziewczynek)z min.9 szkół (cel III)</p>	<p>Pomiar na podstawie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - frekwencji (listy obecności) podczas zajęć oraz liczby zaświadczeń udziału - pomiar jednokrotny po zakończeniu szkolenia w każdym cyklu (razem: 3 razy) - testów kompetencji przeprowadzonych na początku i na zakończenie zajęć prowadzonych przez nauczycieli testerów w fazie testowej - pomiar dwukrotny na początku i pod koniec szkolenia w każdym cyklu (razem: 6 razy)

<p>*Liczba uczniów, u których nastąpił wzrost kreatywności i innowacyjności poprzez wsparcie warsztatami efektywnej nauki.</p> <p>Wartość świadcząca o osiągnięciu celu – minimum 80% założonego celu: 972 uczniów (w tym min. 470dziewczynek)z min.9 szkół (cel III)</p>	<p>Pomiar na podstawie</p> <ul style="list-style-type: none"> - frekwencji (listy obecności) podczas zajęć oraz liczby zaświadczeń udziału - pomiar jednokrotny po zakończeniu szkolenia w każdym cyklu (razem: 3 razy) - testów kompetencji przeprowadzonych na początku i na zakończenie zajęć prowadzonych przez nauczycieli testerów w fazie testowej - pomiar dwukrotny na początku i pod koniec szkolenia w każdym cyklu (razem: 6 razy)
<p>*Liczba opracowanych scenariuszy zajęć wyrównawczych dla uczniów klas IV-VI</p> <p>Wartość docelowa wskaźnika produktu – 30 scenariuszy (cel I)</p>	<p>Pomiar na podstawie protokołów przekazania scenariuszy – pomiar jednokrotny po zakończeniu opracowania wstępnej wersji produktu</p>
<p>*Liczba podręczników dla nauczycieli ze wskazówkami do przeprowadzenia zajęć</p> <p>Wartość docelowa wskaźnika produktu – 1 podręcznik dla nauczycieli ze wskazówkami do prowadzenia zajęć (cel I)</p>	<p>Pomiar na podstawie protokołów przekazania – pomiar jednokrotny w każdym cyklu po przekazaniu (razem: 3 razy)</p>
<p>*Liczba podręczników do przeprowadzenia szkoleń dla n-li – wytyczne dla trenerów</p> <p>Wartość świadcząca o osiągnięciu – 1 podręcznik do przeprowadzenia szkoleń dla n-li – wytyczne dla trenerów (cel I)</p>	<p>Pomiar na podstawie protokołów przekazania – pomiar jednokrotny w każdym cyklu po przekazaniu (razem: 3 razy)</p>
<p>*Liczba raportów z badań i analiz</p> <p>Wartość docelowa wskaźnika produktu – 4 raporty z badań i analiz (cele I, III)</p>	<p>Pomiar na podstawie protokołów przekazania – pomiar jednokrotny po zakończeniu etapu pogłębionej diagnozy i analizy problemu</p>
<p>*Liczba raportów z testowania</p> <p>Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika produktu – 3 raporty z testowania (cele I, III)</p>	<p>Pomiar na podstawie protokołów przekazania – pomiar jednorazowy w każdym cyklu po jego zakończeniu (razem: 3 razy)</p>
<p>*Liczba godzin szkoleniowych dla n-li</p> <p>Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika produktu – 1776 godzin</p>	<p>Pomiar na podstawie dzienników szkoleń oraz liczby wydanych certyfikatów ukończenia szkolenia – pomiar jednorazowy w każdym cyklu</p>

szkoleniowych dla nauczycieli (cele I, II)	po zakończeniu szkolenia (razem: 3 razy)
Liczba godzin przeprowadzonych zajęć wyrównawczych Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika produktu – 2430 godzin przeprowadzonych zajęć wyrównawczych (cele I, III)	Pomiar na podstawie dzienników zajęć wyrównawczych – pomiar jednorazowy w każdym cyklu po zakończeniu zajęć (razem: 3 razy)
*Liczba nauczycieli uczestniczących w warsztatach wdrożeniowych ze 100 szkół Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika – 450 nauczycieli (cel II)	Pomiar na podstawie frekwencji uczestnictwa (listy obecności) w szkoleniach w fazie wdrażania – pomiar jednorazowy po zakończeniu szkoleń
*Liczba nauczycieli deklarujących stosowanie nowego narzędzia w min.100 szkołach Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika – 360 nauczycieli (cel II)	Pomiar na podstawie deklaracji stosowania nowego narzędzia - pomiar jednorazowy po zakończeniu szkoleń
*Liczba godzin seminariów superwizyjnych Wartość świadcząca o osiągnięciu wskaźnika produktu – 324 godzin (cel I)	Pomiar na podstawie raportów z realizacji oraz list obecności - pomiar jednorazowy w każdym cyklu po zakończeniu realizacji seminariów (razem: 3 razy)
*Liczba seminariów subregionalnych dla n-li Wartość świadcząca o osiągnięciu- 6 seminariów (cel II)	Pomiar na podstawie raportów z realizacji i listy obecności - pomiar jednorazowy po zakończeniu realizacji seminariów

3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego.

3.1 Na czym polega innowacja.

Innowacyjność projektu polega na wypracowaniu, upowszechnieniu i wdrożeniu do użycia „Warsztatów Efektywnej Nauki” - narzędzia służącego zdobywaniu i doskonaleniu przez uczniów z trudnościami w nauce kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej. Narzędzie jest ukierunkowane nie na „wyrównywanie braków” w poziomie opanowania treści nauczania, jak w dotychczas

stosowanych rozwiązaniach, ale na wzmacnianie samodzielności poznawczej w procesie nauki w szkole i poza nią.

Problem niskich wyników nauczania w szkołach jest znanym problemem, jednakże stosowane do tej pory rozwiązania – w tym zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze – są niewystarczające i nie przynoszą spodziewanych efektów. Innowacja projektu to zaadaptowana na potrzeby projektu forma wsparcia, wykorzystywana w innym sektorze oraz na innej grupie wsparcia – organizowane dotychczas przez firmy prywatne kursy efektywnej nauki staną się częścią oferty edukacyjnej szkół podstawowych w ramach ich działalności. Zmodyfikowana zostanie przez to tradycyjna forma zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, odchodząc od idei powtarzania treści z zajęć lekcyjnych w kierunku doskonalenia umiejętności pozwalających na samodzielne opanowywanie materiału szkolnego. Dzięki temu uczniom łatwiej będzie zapamiętać wiedzę przekazywaną na innych zajęciach. Innowacyjnym działaniem będzie także stworzenie w ramach warsztatów warunków zgodnych z oboma wzorcami nauki – dla chłopców oraz dziewczynek.

3.2 Komu służy innowacja, kto będzie mógł ją wykorzystywać w przyszłości.

Innowacja poprzez swój produkt skierowana jest do wszystkich uczniów szkół podstawowych wykazujących się trudnościami w nauce. Są to osoby, które w obecnych praktykach nie uzyskują skutecznego wsparcia w szkole, oferta skierowanych do nich zajęć dydaktyczno-wyrównawczych nie jest powiązana z ich potrzebami, co zostało wykazane w pierwszych punktach strategii. Osobami wspierającymi uczniów, bezpośrednio zaangażowanymi w realizację warsztatów, będących podstawą produktu finalnego, są nauczyciele przedmiotowi uczący w szkołach podstawowych. W realizowanym projekcie wskazane są więc dwie grupy docelowe: odbiorców-uczniów i użytkowników-nauczycieli, biorących udział w dwóch fazach – testowania i upowszechniania. W testowaniu udział weźmie 1215 uczniów klas IV-VI szkół podstawowych woj.w-m (w tym min. 586 dziewczynek) i 81 nauczycieli (w tym maks. 68 kobiet) z min. 9 szkół. Do testowania w projekcie zaproszone zostaną min.3 szkoły z terenu dużego miasta (pow. 60tyś. mieszkańców), min.3 szkoły z terenu małych miast (miasta do 60tyś. mieszkańców) oraz min.3 szkoły z terenów wiejskich. Ważnym aspektem rekrutacji będą wyniki ww. szkół w sprawdzianie klas VI – z każdej lokalizacji zostanie dobrana 1 szkoła z wysokim wynikiem 1ze średnim i 1z niskim.

W wymiar upowszechniania i włączania użytkownikami będzie 450 nauczycieli (w tym min.75 mężczyzn) z min.100 szkół podstawowych z woj. Zostaną oni objęci szkoleniem wdrażającym z zakresu prowadzenia „Warsztatów Efektywnej Nauki” w wymiarze

Grupa docelowa użytkowników innowacji to wszyscy nauczyciele przedmiotowi klas IV-VI szkół podstawowych województwa warmińsko-mazurskiego. Grupą docelową odbiorców innowacji są uczniowie klas IV-VI, doświadczający trudności w nauce, w tym szczególnie uczniowie ze wskazaniem do korzystania z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

3.3 Warunki, jakie muszą być spełnione, by innowacja działała właściwie.

3.3.1. Przygotowanie użytkowników.

W ramach projektu w każdym cyklu testowania przewidziane jest szkolenie użytkowników (testerów) w zakresie nabycia wiedzy i rozwijania kompetencji niezbędnych do realizacji opracowanego programu „Warsztatów Efektywnej Nauki”. Podczas testowania użytkownicy są objęci superwizjami grupowymi celem wsparcia merytorycznego w prowadzeniu warsztatów. Dodatkowo każdy użytkownik jest objęty superwizją indywidualną, której celem jest bieżące omawianie i weryfikacja procesu realizacji warsztatów, wzmacnianie i doskonalenie kompetencji. Użytkownicy otrzymają na potrzeby testowania komplet materiałów niezbędnych do przeprowadzenia 30h warsztatów (składających się na produkt finalny): 30 scenariuszy zajęć z materiałami dla uczestników oraz podręcznik dla prowadzących.

W ramach upowszechniania i włączania zostaną zrealizowane wdrażające szkolenia dla użytkowników, których celem jest nabycie wiedzy z zakresu wdrażania narzędzia przed złożeniem deklaracji jego zastosowania w swoich szkołach. Uczestnicy szkoleń otrzymują również komplet scenariuszy i podręcznika.

Właściwemu przygotowaniu użytkowników służyć będzie także (pośrednio) konferencja upowszechniająca dla dyrektorów szkół i decydentów ds. oświaty w woj., subregionalne seminaria włączające oraz spotkania bezpośrednie w zainteresowanych szkołach podczas rad pedagogicznych. W ramach tych działań, oprócz bezpośredniego przekazu informacji nt. produktu, będą rozpowszechniane materiały informacyjno-promocyjne (ulotki i plakaty). Działania te stanowią część procesu rekrutacji użytkowników do uczestnictwa w szkoleniach wdrażających.

3.3.2. Warunki instytucjonalno-prawne.

Dla zapewnienia właściwego działania innowacji niezbędna jest w pierwszej kolejności decyzja osoby reprezentującej placówkę szkolną (dyrektora) o wdrożeniu narzędzia w ramach działalności szkoły. Dlatego w wyniku przeprowadzonych działań rekrutacyjnych z zainteresowanymi i spełniającymi kryteria rekrutacyjne szkołami zostaną podpisane deklaracje uczestnictwa w testowaniu produktu. W dalszej kolejności w porozumieniu z dyrektorami szkół zostaną zrekrutowani użytkownicy-testerzy. Ich udział

w fazie testowania zostanie poprzedzony podpisaniem stosownej zgody na udział w projekcie oraz umowy-zlecenia na realizację warsztatów. Warunkiem wprowadzenia narzędzia na etapie testowania jest też zgoda rodziców dzieci na udział dziecka w zajęciach. Po walidacji produktu finalnego warsztaty będą możliwe do realizacji w ramach godzin przeznaczonych na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w każdej szkole w ramach godzin opisanych art. 42 KN. Z tego powodu w przyszłości, w ramach kontynuacji wykorzystania innowacji po zakończeniu projektu, forma realizacji warsztatów jako części oferty edukacyjnej szkoły (zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia pozalekcyjne, itp.) będzie należała do decyzji dyrektora.

3.3.3. Warunki organizacyjne i techniczne.

Dla potrzeb testowania produktu oraz dla potrzeb kontynuacji jego wykorzystania szkoła zapewnia jedynie odpowiednio przestronną salę do realizacji warsztatów, wyposażoną w stoliki i krzesła z możliwością swobodnej organizacji przestrzeni pracy dla grupy. Nauczyciel prowadzący warsztaty korzysta z materiałów dołączonych do scenariuszy zajęć – odpowiada jednak za ich skopiowanie w ilości odpowiadającej liczbie uczestników zajęć. Dodatkowe materiały i pomoce dydaktyczne (niezbędne i zalecane), wymienione w każdym scenariuszu, nie wykraczają poza standardowe wyposażenie szkół i nie wymagają dodatkowych nakładów finansowych.

3.4 Efekty, jakie może przynieść zastosowanie innowacji.

Wykorzystanie innowacji jest planowane w szkołach podstawowych województwa warmińsko-mazurskiego z niskimi, średnimi i wysokimi wynikami z egzaminów zewnętrznych. Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz wnioskuje się, że szkoły te borykają się z podobnymi problemami wymienionymi w pierwszej części strategii. Założeniem zastosowania innowacji w tych szkołach jest uzyskanie podobnego efektu – poprawy jakości uczenia się i nauczania na II etapie edukacyjnym. Osiągnięcie takiego efektu jest możliwe poprzez oddziaływanie na wzrost kompetencji uczniów i nauczycieli – odpowiednio – w efektywnym uczeniu się i nauczaniu.

3.5 Elementy, które będzie obejmowała innowacja.

1. Forma stosowania produktu podczas zajęć dydaktyczno-wyrównawczych prowadzonych w ramach działalności szkoły podstawowej oraz w ramach godzin z art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela.
2. Produkt finalny – program zajęć wspomagających dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych „Warsztaty efektywnej nauki” oparty na zdobywaniu i doskonaleniu

kompetencji efektywnego uczenia się oraz ćwiczeniu umiejętności pozwalających na samodzielne ich wykorzystywanie w procesie nauki – w szkole i poza nią.

Na produkt finalny składać się będą:

- 30 scenariuszy zajęć wraz z materiałami do ich realizacji,
- podręcznik dla nauczycieli ze wskazówkami do przeprowadzenia warsztatów,
- program szkoleń dla trenerów szkolących nauczycieli.

Program „Warsztatów efektywnej nauki” jako wstępna wersja produktu finalnego został opracowany w oparciu o wyniki badań efektywności uczenia się i nauczania oraz podstawy psychologii poznawczej, neuropedagogiki, kinezylogii edukacyjnej, NLP i innych założeń nowoczesnych koncepcji uczenia się. Wyniki przeprowadzonych badań efektywności uczenia się i nauczania wniosły w koncepcję produktu finalnego dwa ważne aspekty: motywowanie uczniów poprzez pracę na potencjale kompetencyjnym i poczuciu skuteczności oraz zarządzanie optymalnymi stanami do nauki. Kluczowym założeniem metodologicznym jest tzw. *learning by doing*: nabywanie wiedzy i umiejętności poprzez doświadczanie. W scenariuszach został uwzględniony (merytorycznie i metodologicznie) wiek rozwojowy uczniów klas IV-VI oraz biologiczne różnice płci w funkcjonowaniu poznawczym. Wskazówki do przeprowadzania warsztatów obejmują dodatkowo podstawowe założenia warsztatu i treningu psychologicznego w pracy z małymi grupami. Program szkoleń dla trenerów przygotowujących nauczycieli został oparty na poszerzaniu wiedzy w zakresie nowoczesnych koncepcji uczenia się oraz rozwijaniu kompetencji osobistych i zawodowych niezbędnych do efektywnego przeprowadzenia warsztatów.

4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

4.1 Podejście do doboru grup użytkowników i odbiorców, którzy wezmą udział w testowaniu.

Proces włączania grup docelowych do projektu będzie przebiegał kilkufazowo. W trzech cyklach fazy testowania weźmie udział:

- użytkownicy-testerzy: 81 nauczycieli klas IV-VI z min. 9 szkół podstawowych, po 27 nauczycieli z min. 3 szkół w 1 cyklu:
  - szkoły w dużych miastach (pow. 60 tys.) z niską, średnią i wysoką stanią ze sprawdziany klas szóstych w 2010r.,
  - szkoły w małych miastach (pon. 60 tys.) z niską, średnią i wysoką stanią ze sprawdziany klas szóstych w 2010r.,
  - szkoły z obszarów wiejskich z niską, średnią i wysoką stanią ze sprawdziany klas szóstych w 2010r.,

- odbiorcy-testerzy: 1215 uczniów klas IV-VI (w tym min. 586 dziewczynek) ze wskazaniem do korzystania z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z uwagi na trudności w nauce, z min. 9 tych samych co nauczyciele szkół podstawowych z min. 3 szkół w 1 cyklu.

Planowana liczba osób do testowania programu jest optymalna, biorąc pod uwagę planowane działania (potrójne testowanie w cyklu Deminga z uwzględnieniem aspektu charakteru szkoły), potencjał i nakłady kosztowe, a jednocześnie doświadczenie przy realizacji podobnych przedsięwzięć. Liczba nauczycieli (81 osób) odzwierciedla reprezentatywnie liczbę szkół odpowiadających kryterium lokalizacji i staniny - po 9 nauczycieli reprezentujących 9 typów szkół. Liczba uczniów (1215 osób) jest proporcjonalna względem liczby 81 nauczycieli, prowadzących zajęcia w 81 grupach – na grupę przypada średnio 15 osób, co jest spójne z założeniami prowadzenia grup warsztatowych (optymalna liczebność). Ważnym czynnikiem decydującym o liczebności grup testujących jest również jakościowy charakter testowania, oparty na złożonym, rozciągniętym w czasie procesie – stąd metodologicznie zasadna jest ograniczona liczba testerów. Ponieważ testowana jest wstępna, eksperymentalna wersja produktu, ograniczona liczebność grup testujących (przy zachowaniu ich reprezentatywności) zapewnia bezpieczeństwo testowania pod względem etyki badawczej.

Za rekrutację odpowiada Ekspert ds. kontaktów ze szkołami we współpracy z szkolnymi koordynatorami fazy testowania (FT) i WMODN. Rekrutacja szkół odbędzie się poprzez działania promocyjno-rekrutacyjne: umieszczenie informacji na stronie projektu, stronach Lidera i Partnera oraz przesłanie zaproszenia do udziału w projekcie do wszystkich szkół podstawowych w województwie. Rekrutacja szkół zostanie przeprowadzona dwukrotnie – w pierwszym i w drugim cyklu. Do pierwszego cyklu zgłosiło się 61 szkół, z których do testowania w pierwszym cyklu wytypowano 11 szkół. Wybór szkół do następnych cykli odbywać się będzie w oparciu o zgłoszenia rekrutacyjne z pierwszego cyklu oraz zgłoszenia szkół z drugiej ostatecznej rekrutacji przeprowadzonej na początku cyklu II (Czerwiec 2012 r.), skierowanej do szkół, które nie zgłosiły się do I cyklu. W wyniku rekrutacji powstanie zamknięta baza Szkół Podstawowych, z której zostaną wytypowane szkoły do udziału w pozostałych cyklach testowania.

Szkoły będą miały dzięki temu zapewniony otwarty, równy dostęp do uczestnictwa w projekcie. Zgłoszenia szkół będą przyjmowane mailowo i telefonicznie, w oparciu o kryteria lokalizacji i staniny do wyznaczonego terminu przyjmowania zgłoszeń. Rekrutacja nauczycieli ze szkół będzie prowadzona na początku każdego cyklu według harmonogramu. We współpracy z dyrektorami zostaną przekazane i rozpowszechnione informacje dla nauczycieli, dotyczące udziału w projekcie, a następnie zrekrutowana grupa użytkowników-testerów oraz szkolni koordynatorzy FT (po 1 osobie z każdej szkoły).

W każdej szkole włączonej do fazy testowania zostanie zrekrutowanych max. 9 nauczycieli, max. po 3 osoby do 1 cyklu. Będą to w pierwszej kolejności nauczyciele przedmiotów, z których są prowadzone zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, tj. nauczyciele j.polskiego, j.obcego, matematyki, historii i przyrody. Dodatkowym kryterium będzie doświadczenie w prowadzeniu zajęć dydaktyczno-wyrównawczych: pierwszeństwo będą mieć nauczyciele, którzy już prowadzili w swojej karierze zawodowej tego typu zajęcia, następnie ci, którzy prowadzą je po raz pierwszy w bieżącym roku szkolnym i ci, którzy przygotowują się do ich prowadzenia w roku następnym. Jeżeli w danej szkole nie zostanie zrekrutowana liczba 9 nauczycieli, zostaną podjęte dodatkowe działania rekrutacyjne celem wyłonienia szkoły/szkół spełniającej/cych to samo kryterium pod względem lokalizacji i staniny, z której/których zostanie uzupełniona liczba testujących nauczycieli (w oparciu o sporządzoną listę rezerwową szkół). To samo działanie zostanie przeprowadzone przed każdym kolejnym cyklem, w przypadku rezygnacji szkoły lub nauczyciela z udziału w testowaniu przed jego rozpoczęciem. Zabezpieczeniem udziału nauczycieli w pełnym cyklu testowania jest podpisanie umowy-zlecenia na realizację 30h warsztatów (zgodnie z budżetem projektu).

Grupa odbiorców-testerów zostanie zrekrutowana we współpracy z dyrektorami szkół, szkolnymi koordynatorami FT i nauczycielami-testerami. W każdej szkole będzie to określona liczba uczniów klas IV-VI, którzy korzystali dotąd z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i/lub posiadają wskazanie ze strony nauczyciela prowadzącego do korzystania z tej formy wsparcia. Szkolni koordynatorzy FT będą odpowiedzialni za przekazanie informacji nt. udziału w projekcie uczniom i ich rodzicom, rekrutację oraz zapewnienie pisemnej zgody rodziców na udział dziecka w projekcie. Zrekrutowani uczniowie zostaną przypisani do grup warsztatowych – liczba grup jest uzależniona od liczby testujących nauczycieli w danej szkole w danym cyklu. Liczba uczniów w każdej szkole i w każdej grupie nie jest ogólnie określona (zaleca się liczebność 8-15 uczniów na grupę), przyjmuje się jedynie łączną liczbę uczniów objętych testowaniem we wszystkich szkołach, z uwzględnieniem proporcji płci. Dopuszcza się tworzenie grup zróżnicowanych wiekowo (klasy IV-VI) w przypadku niewystarczającej w danej szkole liczby uczniów z jednego rocznika, spełniających kryteria rekrutacyjne. W każdej szkole zostanie stworzona lista rezerwowa uczniów na każdy cykl testowania.

4.2 Opis przebiegu testowania.

Testowanie odbędzie się w 3 cyklach – 1 cykl testowania trwa 5-6 miesięcy i obejmuje:

1. Przygotowanie dokumentacji fazy testowej oraz wydruk: kompletów scenariuszy i podręczników dla nauczycieli, programu szkoleń dla trenerów przygotowujących nauczycieli.
2. Rekrutacja użytkowników i odbiorców testerów (wyżej opisane).
3. Przygotowanie użytkowników - szkolenie nauczycieli w zakresie nabycia wiedzy i rozwijania kompetencji niezbędnych do realizacji opracowanego programu „Warsztatów efektywnej nauki”:
  - liczba godzin szkoleniowych: 48h – szczegóły harmonogramu szkolenia do ustalenia dla każdej grupy na etapie rekrutacji –9 dni szkoleniowych na grupę;
  - liczba grup szkoleniowych: 4 grupy na 1 cykl (6-8 osób w grupie), razem 12 grup.
4. Superwizje grupowe w trakcie testowania – wsparcie merytoryczne, analiza przebiegu testowania, prowadzone przez panel ekspertów, Eksperta kluczowego projektu, Eksperta ds. monitoringu i ewaluacji.
  - liczba i częstotliwość spotkań: 3 spotkania comiesięczne na grupę szkoleniową
  - liczba godzin: 21h na grupę (jedna superwizja: 7h).
5. Superwizje indywidualne w trakcie testowania – twórcze doradztwo personalne, prowadzone przez doświadczonych superwizorów pod nadzorem eksperta ds. kontaktu ze szkołami i eks. kluczowego.
  - liczba sesji: 2 sesje po 2h (razem 4h) dla 1 nauczyciela.
6. Realizacja „Warsztatów efektywnej nauki” w ramach zajęć dydaktyczno-wyrównawczych:
  - w cyklu zostanie utworzonych 27 grup;
  - każda grupa realizuje 30 godzin warsztatów wg harmonogramu ustalonego dla każdej szkoły
  - w trakcie jest prowadzony proces monitoringu i ewaluacji, po zakończeniu realizacji zajęć i przed rozpoczęciem nowego cyklu: aktualizacja produktu w oparciu o wyniki ewaluacji.

4.3. Charakterystyka materiałów, jakie otrzymają uczestnicy.

Użytkownicy-nauczyciele otrzymają następujące materiały:

- scenariusze na 30h zajęć w ramach warsztatów wraz z materiałami w wersji papierowej i elektronicznej do ich realizacji (materiały do wykonywania ćwiczeń dla nauczycieli i uczniów);

- podręcznik dla nauczycieli wraz ze wskazówkami do przeprowadzenia zajęć, m.in.: otwarcie warsztatów i zasady kontraktu z uczestnikami, wskazówki dot. roli nauczyciela i uczniów podczas zajęć (w tym kwestia płci i wieku), wskazówki dot. pracy na procesie grupowym, wskazówki dot. interwencji w sytuacjach trudnych, itd.

Odbiorcy-uczniowie otrzymają:

- stałe materiały do zajęć, potrzebne na wszystkich zajęciach (załączone do scenariuszy);
- na bieżąco materiały do wykonywania ćwiczeń podczas określonych zajęć (załączone do scenariuszy).

4.4. Informacje o planowanym sposobie monitorowania przebiegu testowania.

Za monitoring przebiegu testowania odpowiedzialny jest Ekspert ds. monitoringu i ewaluacji. Będzie prowadził monitoring poprzez: udział w superwizjach grupowych (obserwacja uczestnicząca z elementami wywiadu fokusowego w min. 1 superwizji dla 1 grupy), ankietowanie uczestników projektu (użytkowników i odbiorców) z użyciem ankiety monitoringowej, badanie uczestników testami kompetencyjnymi, konsultacje z Ekspertem kluczowym i panelem ekspertów, analizę dokumentacji fazy testowania (listy obecności, dzienniki zajęć, certyfikaty i zaświadczenia udziału). Ekspert kluczowy i panel ekspertów są odpowiedzialni za merytoryczną analizę efektywności testowanego produktu (w wyniku prowadzenia superwizji grupowych).

Przyjęty tryb weryfikacji przebiegu testowania i podejmowania decyzji o korektach: po zakończonej pierwszej, drugiej i trzeciej analizie cyklu, w oparciu o wszystkie zgromadzone dane. Decyzję o ewentualnych korektach merytorycznych będzie podejmował Ekspert kluczowy na podstawie zgromadzonych danych oraz wniosków Eksperta ds. monitoringu i ewaluacji, panelu ekspertów i użytkowników. Dopuszczalny zakres korekt będzie dotyczył tych zmian merytorycznych, których wprowadzenie będzie niezbędne z perspektywy osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji celów.

5. Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa.

5.1.Sposób dokonania oceny wyników testowania.

Efekty zastosowania innowacji w Projekcie zostaną uznane za wystarczające przy osiągnięciu poniższych szczegółowych rezultatów:

- 81 nauczycieli i 1215 uczniów będzie w ramach zajęć pozalekcyjnych wykorzystywać warsztaty efektywnej nauki - narzędzia służącego zdobywaniu i doskonaleniu przez

uczniów z trudnościami w nauce kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej

- 972 uczennic i uczniów uczęszczających na zajęcia wyrównawcze w Projekcie uzyska praktyczne umiejętności z zakresu kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej
  - 81 nauczycielek i nauczycieli uczestniczących w Projekcie nabędzie praktyczne umiejętności w ramach prowadzenia warsztatów efektywnej nauki - służącym zdobywaniu i doskonaleniu przez uczniów z trudnościami w nauce kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej
  - 972 uczestniczek i uczestników pobudzi swoją kreatywność i innowacyjność poprzez wsparcie w nauce warsztatami efektywnej nauki
  - 81 nauczycielek i nauczycieli dzięki zajęciom podniesie swoje kwalifikacje zawodowe
- Założone rezultaty zostaną osiągnięte dzięki:

1. zatrudnieniu wysokiej klasy specjalistów do opracowania warsztaty efektywnej nauki - narzędzia służącego zdobywaniu i doskonaleniu przez uczniów z trudnościami w nauce kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej (faza I),
2. dopasowaniu terminarza realizacji Projektu i czasu zajęć pozalekcyjnych/szkoleń do możliwości uczestników Projektu,
3. zapewnienie kompleksowego wsparcia w postaci warsztatów, materiałów szkoleniowych i możliwości konsultacji (coaching i superwizje) ze specjalistami w czasie realizacji etapu testującego Projekt.

Ocena wyników testowania opierać się będzie o bieżący monitoring w postaci raportów i ankiet, kwestionariuszy, wywiadów i spotkań superwizyjnych i coachingów. Podczas zajęć warsztatowych i szkoleniowych systematycznie będzie prowadzona ewaluacja, która będzie służyć zebraniu ocen i opinii na temat jakości pracy trenerów, organizacji zajęć, przydatności zdobytej wiedzy, umiejętności itp. W ramach Projektu zatrudniony na etat ekspert ds. ewaluacji i monitoringu na bieżąco będzie zbierał wszystkie raporty personelu kluczowego w realizacji Projektu oraz ankiety i opinie uczestników/uczestniczek 2 etapu i na ich podstawie opracowuje ich wyniki. Bieżący monitoring realizacji Projektu będzie się opierał również na systemie wewnętrznych sprawozdań podsumowujących miesięczne postępy w realizacji Projektu. Rezultaty i produkty bezpośrednio odpowiadają celom Projektu oraz działaniom.

Źródłem weryfikacji wskaźników będą listy obecności na szkoleniach, konferencjach oraz zajęciach, bieżący monitoring oraz liczba wydanych świadectw i certyfikatów. Pomiar rezultatów odbywać się będzie również przez bieżący system ewaluacji w postaci ankiet. W ewaluacji wewnętrznej zostanie wykorzystane doświadczenie Partnera Projektu –

Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, który prowadzi w ramach swojej statutowej działalności procesy ewaluacyjne w ramach szkoleń nauczycieli i trenerów. Bieżącą ewaluację projektu poprzedziły działania badawcze przeprowadzone na etapie tworzenia zapisów we wniosku o dofinansowanie. Badania w postaci wywiadów z nauczycielami prowadzącymi zajęcia wyrównawcze przeprowadzono do celów projektowych oraz ramach konsultacji nauczycielskich działań statutowo prowadzonych przez WMODN (ewaluacja ex ante).

W procesie opisanym powyżej ekspert kluczowy i panel ekspertów to osoby odpowiedzialne za merytoryczną analizę testowanego produktu. Osobnym procesem będzie ewaluacja zewnętrzna – do której rezultatów eks. ds. monitoringu i ewaluacji będzie miał dostęp na bieżąco. Stanowi ona kolejny aspekt interpretacyjny monitoringu.

Przyjęty tryb weryfikacji przebiegu testowania i podejmowania decyzji o korektach: po zakończonej pierwszej, drugiej i trzeciej analizie cyklu, w oparciu o wszystkie zgromadzone dane. Decyzję o ewentualnych korektach merytorycznych będzie podejmował ekspert kluczowy na podstawie zgromadzonych danych oraz wniosków eksperta ds. monitoringu i ewaluacji, panelu ekspertów i użytkowników. Dopuszczalny zakres korekt będzie dotyczył tych zmian merytorycznych, których wprowadzenie będzie niezbędne z perspektywy osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji celów.

5.2. Opis ewaluacji zewnętrznej.

Wybór jednostki, która dokona zewnętrznej ewaluacji Projektu, będzie dokonany w wyniku konkursu ofert. Wszystkie kryteria, które powinien spełniać wykonawca zlecenia, będą dostępne na stronie projektu „Umiem się uczyć”, aby każdy posiadający odpowiednią wiedzę i doświadczenie ewaluator będący zainteresowany Projektem mógł zgłosić swoją ofertę. Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona zostanie w ramach zlecenia zewnętrznego na etapie zakończonego testowania produktu finalnego. Ewaluacja zostanie poprowadzona na podstawie wyników procesu testowania.

Celem ewaluacji prowadzonej przez zewnętrznych ekspertów będzie ocena trafności, skuteczności, użyteczności produktu finalnego oraz rzetelności procesu jego testowania. Wskazane metody ewaluacji to m.in.: analiza dokumentacji projektowej – szczególnie zebranej podczas procesu ewaluacji i monitoringu projektu, wywiady, obserwacje. Założone techniki ewaluacji to m.in.: panel ekspertów (analiza merytoryczna), ewaluacja analityczna-jakości, kosztów i efektywności na podstawie zebranych dokumentów, technika kwestionariuszowa - badanie ankietowe na próbie 100 uczniów (grupa reprezentatywna w odniesieniu do przeprowadzonych testów) oraz na grupie 40 nauczycieli (grupa reprezentatywna w odniesieniu do przeprowadzonych testów).

Podstawowe pytania badawcze to pytania o odniesienie celu projektu do produktu finalnego w kontekście oceny przydatności i skuteczności podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Szczegółowe pytania z uwzględnieniem celu ewaluacji w w/w zakresie zostaną uzgodnione z wykonawcą bezpośrednio przed rozpoczęciem realizacji.

Nie zastosowano zmian w ramach procesu ewaluacji zewnętrznej.

6. Strategia upowszechniania.

Działania upowszechniające oraz wdrażające do głównego nurtu polityki są w stosunku do siebie komplementarne i się uzupełniają. Celem zaplanowanych w Projekcie działań upowszechniających jest maksymalnie szeroka informacja o wypracowywanym i wypracowanych produktach i jego dostępność, a zwłaszcza informacji na temat innowacyjnej roli narzędzia dydaktycznego, jakim są warsztaty efektywnej nauki - służące zdobywaniu i doskonaleniu przez uczniów z trudnościami w nauce kompetencji efektywnego uczenia, zapamiętywania, twórczego myślenia i pracy zespołowej. Upowszechniane będą zarówno produkt finalny (wszystkie jego elementy), jak i badania i raporty. W celu możliwie szerokiej dystrybucji informacji zostanie wykorzystana baza Partnera projektu. Przekaz do niżej wymienionych grup na wymienione poniżej sposoby będzie oparty o informacje wspomagające wykorzystanie produktów oraz promujące ich zastosowanie w praktyce. Będzie też swoistą formą zachęty do szerokiego stosowania zwalidowanych produktów np. poprzez wskazanie zalet i potencjału wypracowanego rezultatu.

Grupy do których zostaną skierowane działania upowszechniające:

- nauczyciele/nauczycielki szkół podstawowych (główni użytkownicy) – w ramach realizacji procesu testowania informację przekazywane będą bezpośrednio do 81 nauczycieli, w kolejnym zadaniu związanym z upowszechnianiem informacja, np. poprzez organizację konferencji dotrze do co najmniej 100 nauczycieli. Działania medialne związane z upowszechnianiem tj. strona internetowa, kampania prasowa i radiowa, skierowane są bezpośrednio do użytkowników (nauczycieli/nauczycielek) w wymiarze docelowym (8400 os.) i do dyrektorów szkół podstawowych, organów prowadzących i stowarzyszeń związanych z edukacją szkół podstawowych oraz pośrednio do uczniów szkół podstawowych w wymiarze docelowym (ok.46 tyś os.).
- szkoły podstawowe wraz z kadrą zarządzającą i organami prowadzącymi - samorządy terytorialne (osoby decyzyjne w aspektach merytorycznych i finansowych o tym, co jest realizowane w szkołach) – w ramach realizacji procesu testowania informację przekazywane będą bezpośrednio do 9 szkół, tzn. szczególnie do kadry zarządzającej tymi placówkami oraz ich organów prowadzących. W kolejnym zadaniu związanym

z upowszechnianiem np. poprzez organizację konferencji dotrze do co najmniej 100 szkół, tzn. szczególnie do kadry zarządzającej tymi placówkami oraz ich organów prowadzących. Działania medialne związane z upowszechnianiem tj. strona internetowa, kampania prasowa i radiowa skierowane do dyrektorów szkół podstawowych (wymiar docelowy 515szkół) ich organów prowadzących i stowarzyszeń związanych z edukacją szkół podstawowych;

- Kuratorium Oświaty w Olsztynie - kuratorium oświaty woj. warmińsko-mazurskiego (odpowiedzialni za politykę edukacyjną na poziomie województwa);
- partnerzy społeczno-gospodarczy (najbliższe otoczenie wspierające działania i funkcjonowanie szkół, nauczycieli i uczniów);
- inni interesariusze- osoby bezpośrednio zainteresowane edukacją w szkołach podstawowych, nauczyciele uniwersyteccy oraz wykładający na uczelniach pedagogicznych, itd.

Wszystkie wymienione powyżej grupy odbiorców otrzymają dostęp do pełnej zintegrowanej wersji Produktu Finalnego (materiały metodyczne oraz scenariusze warsztatów do pobrania ze strony Projektu) oraz do przeprowadzonych badań. Dotarcie do wymienionych grup odbiorców zapewni zdecydowaną poprawę jakości i atrakcyjności zajęć wyrównawczych w szkołach podstawowych.

Plan działań i ich charakterystyka:

1. bezpośredni "spontaniczny" przekaz ustny (marketing szeptany):

- w trakcie realizacji etapu I - podczas typowania przez ekspertów szkół do badań w trakcie kontaktu dyrektorów tych szkół informacje przekazywane przez ekspertów (o założeniach merytorycznych oczekiwanego wstępnego produktu). Podczas zbierania danych do badań w momencie kontaktów ze szkołami obecny był ekspert kluczowy. Szkołom została przekazana też informacja o dostępności wniosków i raportów z badań, które zostały umieszczone na stronie projektu. Podczas spotkań branżowych oraz np. szkoleń organizowanych przez regionalne IZ wnioskodawca przekazywał nie tylko informację o projekcie ale również informację o zakresach merytorycznych planowanych badań oraz oczekiwanych rezultatów w postaci produktu finalnego;
- w trakcie realizacji II etapu – kontynuacja działań informacyjnych bezpośrednio na spotkaniach, warsztatach projektowych przez kadrę kluczową projektu. Kadra kluczowa upowszechnia rezultaty projektu również podczas spotkań branżowych, sieci tematycznych i szkoleń organizowanych w tematach edukacji i funduszy unijnych. Również w miarę możliwości (wg zgłoszeń i potrzeb szkół) np. podczas rad pedagogicznych czy rad w jst. przedstawiających produkt finalny (faza testowania)

i możliwości realizacji zajęć w oparciu o Produkt wypracowany w Projekcie (faza upowszechniania);

- empowerment- zaangażowanie odbiorców i użytkowników oraz decydentów w proces testowania i nadawania kształtu użytecznego i potrzebnego produktu finalnego. Działanie do realizacji na etapie zadania testowanie i aktualizacja testowanych produktów. Wg informacji przedstawionych w pkt.dot. monitoringu i ewaluacji zawarte są szczegóły na temat mechanizmów uzyskiwania i uwzględniania otrzymanych zwrotnych informacji na temat produktu i korekt/ulepszeń;
- opublikowanie materiałów metodycznych na stronie internetowej Projektu – wszystkie rezultaty projektu są i będą dostępne do bezpłatnego pobrania na stronie internetowej. Publikowane treści przekazywać będą informacje wspomagające wykorzystanie produktów oraz ich zastosowanie w praktyce. Będą też swoistą formą zachęty do szerokiego stosowania zwalidowanych produktów np. poprzez wskazanie zalet wypracowanego rezultatu;
- organizacja konferencji dla nauczycieli/nauczycielek, metodyków/metodyczek oraz przedstawicieli kuratorium oświaty, dyrekcji szkół etc.(w sumie 100os) w ramach zadania upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu;
- kampania prasowa, radiowa i TV będzie się opierać o:
  - przygotowanie i publikację w prasie regionalnej 3 artykułów sponsorowanych,
  - przygotowanie i publikację w prasie regionalnej 5 ogłoszeń prasowych,
  - przygotowanie 1 spotu TV i przeprowadzenie 80 emisji w mediach regionalnych,
  - przygotowanie radiowego spotu reklamowego i jego 180 emisji w mediach lokalnych.

W ramach zadania upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu:

- *plakaty (500szt) i ulotki (1500) kolportaż podczas w/w spotkań) podczas całego II etapu realizacji projektu;
- opublikowanie artykułów na stronach internetowych Lidera i Partnera Projektu informacji o rezultatach projektu łącznie z linkiem do strony projektu – po walidacjach produktu finalnego.

Brak zmian w stosunku do wniosku.

7. Strategia włączania do głównego nurtu polityki.

Tak jak już wspomniano w powyższym punkcie, działania upowszechniające i mainstreamingowe uzupełniają się wzajemnie. Przedmiotem włączania jest finalny model prowadzenia warsztatów efektywnej nauki stanowiący produkt finalny. Celem włączania do głównego nurtu polityki jest doprowadzenie do szerokiego wykorzystywania i stosowania w praktyce produktu finalnego w skali regionalnej.

Grupy odbiorcze są bardzo podobne do tych w/w:

- nauczyciele/nauczycielki szkół podstawowych (są oni głównymi użytkownikami produktu odpowiedzialnymi za jego wdrożenie w szkołach podstawowych, będą oni też rozprzestrzeniać informacje o produkcie w innych szkołach) –informacja dotycząca konkretnie praktycznych aspektów realizacji warsztatów np. poprzez organizację warsztatów i seminariów włączających dotrze do co najmniej 450 nauczycieli;
- szkoły podstawowe wraz z kadrami zarządzającą i organami prowadzącymi -samorządy terytorialne (osoby decyzyjne w aspektach merytorycznych i finansowych o tym co jest realizowane w szkołach – ich wsparcie i przychylność w realizacji wdrażania jest bardzo istotne czasem wręcz niezbędne do skutecznego zaadaptowania metody w codziennej praktyce)– informacja dotycząca konkretnie praktycznych aspektów realizacji warsztatów np. poprzez organizację warsztatów i seminariów włączających dotrze do co najmniej 100 szkół tzn. szczególnie do kadry zarządzającej tymi placówkami oraz ich organów prowadzących;
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie – kuratorium woj. warmińsko-mazurskiego oraz departament kultury i edukacji w Urzędzie Marszałkowskim (odpowiedzialni za politykę edukacyjną na poziomie województwa – kuratorium prowadzi nadzór nad realizacją zadań statutowych szkoły i poziomem świadczonych w tych szkołach działań edukacyjnych natomiast dep. Kultury i Edukacji odpowiada za wdrażanie zmian, nowych rozwiązań i analizę pracy nauczycieli oraz ich doszkalcenie. Obie instytucje współdziałają z MEN) nawiązana współpraca (Eks. Kluczowy oraz Eks. ds. mainstreamingu) pozwoli na przekazanie bezpośrednio informacji w celu jej multiplikacji u odbiorców działań w/w instytucji.

Działania w ramach włączania w „Umiem się uczyć” oparte są głównie o włączanie horyzontalne. Oprócz w/w w ramach upowszechniania Beneficjent planuje:

- organizację subregionalnych seminariów włączających dla nauczycieli/nauczycielek, dyrektorów/dyrektorek (w sumie 6 seminarów każde dla 30os.) w ramach zadania upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu;
- organizację wdrażających szkoleń dla nauczycieli (w sumie 30 grup każda po 40 godzin szkoleń) w ramach zadania upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu.

Bez zmian w stosunku do zapisów we wniosku.

8. Kamienie milowe II etapu projektu.

Kluczowe dla przebiegu II etapu daty to:

- rozpoczęcie etapu testowania (I.2012 r.)
- analiza wyników testowania w ramach każdego z 3 cykli i aktualizacje produktu (VI.2012 r., I.2013 r., IV.2013 r.)

- zakończenie ostatniego cyklu testowania (IV.2013 r.)
- opracowanie wersji finalnej produktu (IV.2013r.)
- ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego (IV.2013 r.)
- rozpoczęcie szkoleń wdrażających (VII.2013 r.)

9. Analiza ryzyka

P – prawdopodobieństwo wystąpienia (skala 1–3, gdzie 1 – niskie prawdopodobieństwo, 3 – wysokie prawdopodobieństwo)

W – wpływ na realizację projektu (skala 1–3, gdzie 1 – mały wpływ, 3 – wpływ bardzo duży)

I – zidentyfikowanie najważniejszych zagrożeń (iloczyn P x W),

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń: $I > 4$ = zagrożenie istotne.

Zidentyfikowane potencjalne zagrożenia z oszacowaniem ryzyka ich wystąpienia i wpływu na realizację Projektu oraz sposobem ich ograniczenia:

1. Niskie zainteresowanie wśród uczniów/uczennic, problemy z naborem na warsztaty, zapewnieniem wymaganej frekwencji, aktywnym uczestnictwem (P=1,W=2, I=2).

Kontrola realizacji zadań przez odbiorców produktu jest dwupoziomowa. I poziom bezpośredni realizowany jest przez użytkownika produktu – nauczyciela, drugi pośredni przez monitorujący panel ekspertów i eks.ds. ewaluacji i monitoringu. W przypadku problemów z motywacją, w porozumieniu z użytkownikiem produktu zajmującym się tą grupą odbiorców oraz dyrektorem szkoły zostaną podjęte odpowiednie działania naprawcze.

2. Niskie zainteresowanie nauczycieli/nauczycielek testowaniem Produktu, niechęć do realizowania zajęć pozalekcyjnych, dodatkowe obowiązki związane z realizacją Projektu (P= 1, W=3, I=3).

Działania tej grupy są bardzo ściśle monitorowane. Czynnikiem kontrolno-wspierającym są superwizje grupowe i indywidualne – będą one bezpośrednim wsparciem dla realizujących testowanie. Nauczyciele/nauczycielki otrzymają wynagrodzenie za godziny przepracowane w projekcie, dodatkowo wzbogacą swój warsztat pracy dzięki uczestnictwu w szkoleniach.

3. Niska frekwencja na warsztatach upowszechniających (P= 1, W=2, I=2).

Frekwencja na warsztatach zostanie zapewniona dzięki bogatej bazie kontaktów, którą dysponuje WMODN. Uczestnicy zostaną odpowiednio wcześniej poinformowani o warsztatach, spotkania zostaną zorganizowane w dogodnych lokalizacjach, zarówno pod względem komunikacji jak i komfortu pracy, minimalizowaniu ryzyka służy także

doświadczenie Lidera i Partnera, związana z organizowaniem w przeszłości wielu konferencji i warsztatów, cieszących się bardzo dużym zainteresowaniem nauczycieli/nauczycielek. Partnerstwo z WMODN posiadającym bogate doświadczenie we wdrażaniu nowych rozwiązań w edukacji znacząco wpływa na minimalizację ryzyka.

4. Mała aktywność placówek oświatowych, niechęć do wdrożenia nowego narzędzia (P=1, W= 2, I=2).

Brak opłat za korzystanie z materiałów, szkoła może wprowadzać innowacje bez dodatkowych kosztów, podręczniki i scenariusze dostępne bezpłatnie na stronie Projektu. Działania wspierające związane z przekonaniem decydentów w tym zakresie do praktyczności i przydatności narzędzia.

5. Ryzyko finansowe (P=1, W=2, I=2).

Beneficjent dysponuje wystarczającym potencjałem finansowym, aby zapewnić terminowość realizacji zadań, nawet w przypadku opóźnień w płatnościach kolejnych transz, zmiany kosztów w poszczególnych pozycjach budżetowych lub pojawienia się nieprzewidzianych kosztów, które nie ujęto w budżecie projektu.

6. Uznanie rezultatu projektu za nieskuteczny, mimo prawidłowej realizacji zaplanowanych działań (P=1, W=3, I=3).

Proces testowania oceniany jest na zasadzie dwupoziomowej kontroli: ewaluacji wewnętrznej prowadzonej, przez eks. ds. ewaluacji i monitoringu oraz ewaluacji zewnętrznej, prowadzonej przez eksperta zewnętrznego. Wstępna ocena produktu zajdzie podczas walidacji strategii wdrażania, potem zostanie on poddany ocenie zarówno nauczycieli, jak i uczniów. Wraz z panelem ekspertów obie grupy – użytkownicy i odbiorcy – uczestniczą w procesie tworzenia produktu finalnego oraz w procesie testowania jego skuteczności. W trakcie w/w przeprowadzana będzie każdorazowo kontrola skuteczności narzędzia – wnioski wyciągnięte podczas działań ewaluacyjnych przyczynią się do poprawy skuteczności narzędzia.

7. Niezgodna z harmonogramem realizacja szkoleń wdrożeniowych dla nauczycieli (P=2, W=2, I=4).

Dzięki bogatej bazie kontaktów do nauczycieli, którą dysponuje WMODN, uczestnicy zostaną odpowiednio wcześniej poinformowani o warsztatach, spotkania zostaną zorganizowane w dogodnych lokalizacjach zarówno pod względem komunikacji jak i komfortu pracy, minimalizowaniu ryzyka służy także doświadczenie Lidera i Partnera, związana z organizowaniem w przeszłości wielu konferencji i warsztatów, cieszących się bardzo dużym zainteresowaniem nauczycieli/nauczycielek. Partnerstwo z WMODN posiadającym

bogate doświadczenie we wdrażaniu nowych rozwiązań w edukacji znacząco wpływa na minimalizację ryzyka związanego z rekrutacją. Część szkoleń dla nauczycieli odbywać się będzie w okresie wakacyjnym, co zminimalizuje czynnik związany z ryzykiem dostępności nauczycieli na szkoleniach, wynikający z ograniczeń związanych ze szkolnym planem zajęć. W przypadku nauczycieli nie dysponujących czasem w okresie wakacyjnym zorganizowane zostaną warsztaty w okresie szkolnym w sposób nie kolidującym z pracą w szkole. Zaangażowanie eks.ds. mainstreamingu w upowszechnianie rozwiązania wśród dyrektorów szkół i przeprowadzenie rekrutacji 100 szkół do uczestnictwa we włączaniu w pierwszym miesiącu po walidacji zapobiegnie wystąpieniu ryzyka.

Załączniki – wstępna wersja produktu finalnego:

1. Podręcznik dla prowadzących zajęcia.
2. Scenariusze zajęć nr 1-4. Moduł I: Integracja.
3. Scenariusze zajęć nr 5-12. Moduł II: Zarządzanie stanami.
4. Scenariusze zajęć nr 13-15. Moduł III: Ja w grupie.
5. Scenariusze zajęć nr 16-24. Moduł IV: Metody efektywnego uczenia się.
6. Scenariusze zajęć nr 25-30. Moduł V: Mój sposób na naukę.
7. Program szkolenia przygotowującego do realizacji zajęć – wytyczne dla trenerów.

.....
Imię, nazwisko, funkcja i podpis osoby/-ów składającej/-ych strategię – LIDER

.....
Imię, nazwisko, funkcja i podpis osoby/-ów składającej/-ych strategię – PARTNER